

Štampa vsak četrtek in velja za poštino vred ali v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 32 Din, pol leta 16 Din, četrta leta 8 Din. Izven Jugoslavije 64 Din. Naročnina se pošlje na upravnništvo "Slov. Gospodarja" v Mariboru, Koroška cesta št. 5. — List se dopolnjuje do odgovoril. Naročnina se plačuje v naprej. Tel. interurban 113.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. Rokopis se ne vrača. Upravišče sprejema naročnine, averske in reklamacije. Cene inzeratov po dogovoru. Za večkratne oglase primeren popust. Nezaprite reklamacije so poštne proste. Čekoval račun pošluge urada Ljubljana 10.003. Telefonski interurban 113.

10. številka.

Maribor, dne 10. marca 1927.

61. letnik.

Sprememba velikih županov v Sloveniji.

Z veliko radostjo in z navdušenjem je sprejela celotna slovenska javnost vest, da sta odstavljena dosedanja samostojna demokratična velika župana dr. Baltić za ljubljansko in dr. Pirkmajer za mariborsko oblast.

Za ljubljansko oblast je imenovan velikim županom dr. Fran Vodopivec, ki je že bil na tem mestu v mariborski oblasti pod Davidovič-Koroščevo vlado. V kratki dobi, ko je načeloval mariborski oblasti g. dr. Vodopivec, si je osvojil naklonjenost slovensko-štajerskega, koroškega ter prekmurskega naroda in uradništva. Z istim navdušenjem, kakor smo sprejeli svojčas dr. Vodopivca v mariborski, ga pozdravljata sedaj tudi narod in razumništvo v ljubljanski oblasti.

Precej časa je vodil mariborsko oblast eden glavnih zaupnikov Žerjav—Pribičevićev stranke g. dr. Pirkmajer. Ob njegovi odslovljivosti spomnimo javnost na one čase, ko je ta gospod pred zadnjimi skupščinskimi volitvami povzročil ustavitve "Gospodarja" in "Straže". Nadalje je on bil veliki župan v oni žalostni dobi, ko je orjuna vršila največje nasilje po vseh večjih krajih Slov. Štajerske in to nemočno in nekaznovano od strani oblasti. Pod njegovim velikim županovanjem so bili na povelje samostojnih demokratov odstavljani razni vzorni gerenti okrajnih zastopov in zamenjani z zaupniki nam nasprotnih strank. Sploh je bilo pod velikim županom dr. Pirkmajerjem veliko županstvo nekako zatočišče vseh onih, ki so kovali naklepe proti ustvarjalnemu delu naše SLS, ki je edina zastopnica slovenskega naroda.

Slovenski preprosti narod je poznal dr. Pirkmajerja le od strani, da se ga je šibalo pod njegovim velikim županovanjem s centralističnim bičem in se je dobro godilo pod njegovo vlado le najbolj zagrizenim oristašem in ova-duhom samostojnih demokratov. Gotovo ni potrebno še posebej omenjati, da je bil dr. Pirkmajer kot zastopnik ene najmanjših a najbolj osovraženih strank v Sloveniji pri preprostem narodu in tudi pri poštenem uradništvu skrajno nepriljubljen.

Z vso sigurnostjo lahko trdimo, da se je s spremembo velikega župana mariborske oblasti oddahnila cela oblast! Na velikožupansko mesto v maribor je imenovan sodni svetnik mariborskega okrožnega sodišča g. dr. Fran Schaubach.

Da bo naše kmetstvo, podeželsko obrtništvo in delovno ljudstvo vedelo, kedo je zamenjal dr. Pirkmajerja, mu ho-čemo v naslednjem podatki kratek oris delovanja in življenja novega velikega župana.

G. dr. Fran Schaubach je star ob nastopu svoje nove in odgovorne službe 45 let in je rodom iz Drašča na Koroškem v Zilski dolini. Oče mu je bil premožn, delaven, krščanski in skoz in skoz slovensko zavedni kmet, ki je vzgajal vse svoje otroke v tem prepričanju. Brat g. velikega župana je še danes na očetovem domu edini slovenski župan v danes od Nemcev tolikanj tlačeni Koroški.

Dr. Schaubach je zvršil z najboljšim uspehom gimnazijo v Beljaku, visoko šolo in sicer pravno vodo pa na Dunaju. Na Dunaju je vstopil v krščansko slovansko visokošolsko društvo "Danica" in mu je bil navdušen ter delaven predsednik. Že kot dijak in posebno še kot visokošolec je ob počitnicah delal med priprostim koroškim narodom v narodno budnem in izobraževalnem oziru. Njegovo delo je ustanovitev raznih izobraževalnih društev v Zilski dolini. Kot mladostni narodni delavec je bil dr.

Schaubach osovražen pri koroških Nemcih in nemškutarjih, ki so pokazali to mržnjo napram njemu tedaj, ko se je podal kot doštudirani pravnik v javno službo pri koroških sodiščih. Cenilo se ga je, ker je bil v javni službi prvovrstni pravnik, a porivalo se ga je na najslabša mesta, ker je bil zaveden in neustrašen Slovenec, ki je tudi v javni službi pod staro Avstrijo in v nemško zagrizenih mestih Koroške priznal in deloval kot sin slovenske matere.

Ko je prišel na vrsto, da se ga je moralo imenovati sodnikom, so ga vrgli iz Celovca v pod staro Avstrijo najbolj zapostavljeni kraj: Crnomelj v Belo Krajini.

Kljub vsem zmožnostim zapostavljeni sodnik dr. Schaubach si je tudi v Crnomlju osvojil kmalu srca priprostega kmetijskega naroda. Crnomalci so s posebno spoštljivostjo gledali nanj, ker ni bil samo Slovenec, ampak tudi dejansko krščanski sin kmetstvo slovenske matere.

Kako je preprosti belokrajinski narod cenil službovanje dr. Schaubacha med težkimi medvojnimi časi, je najbolj dokazal s tem, da ga je poslal po prevratu kot zastopnika Belokranjcev v beograjsko skupščino. V časti in odgovornosti poslanca je dr. Schaubach storil veliko za ureditev razmer v novi državi.

Ko mu je potoke poslanski mandat, v drugič ni več kandidiral, ampak je prišel v Maribor na okrožno sodišče kot sodni svetnik. V Mariboru je opravljal na sodišču najtežjo službo in je slovel za enega najboljših pravnikov v celi Sloveniji. Bil je najboljši, skrajno nepristranski pri strankah, pri predstojnikih in podrejenih najbolj priljubljeni sodnik.

In glejte, ta gospod dr. Schaubach, ki se je že izkazal v javnem življenju pri narodu in izobražencih, je zamenjal dosedanjega velikega župana dr. Pirkmajerja.

Dr. Schaubachova preteklost nam daje jamstvo, da bo ta gospod v dostojanstvu in oblasti velikega župana posvetil vse moči za zboljšanje razmer na Slov. Štajerskem, Koroškem, Prekmurju ter Medjimurju.

Z dr. Franom Vodopivcem in dr. Franom Schaubachom je dobil slovenski narod dva velika župana, na katera lahko gleda z zaupanjem, da bosta delovala za vsestransko dobrobit doslej zapostavljene Slovenije. — ot.

Iz delovanja SLS ministrov.

Da so bili naši trije slovenski ministri v minulem tednu pridno na delu, nam dokazujejo tale dejstva:

Kmetijska zbornica.

Zahteva SLS je, da dobi tudi kmetijski stan svojo stanovsko zbornico. Minister za poljedelstvo dr. Kulovec je to zadevo postavil v svoj program že v bivši Davidovič-Koroščevi vladi in seveda tudi sedaj, ko je ponovno prevzel kmetijsko ministrstvo.

Neki beograjski nasprotniki kmetijskih zbornic v tej stvari napadajo kmetijsko ministrstvo in na razne načine spravljajo to zadevo v javnost. Dr. Žerjavovo »Jutro«, ki mu je seveda vsak paberik dober, da mu nudi priložnost napadati ministra, ki je pristaš SLS, je to zadevo pograbilo, jo zabelilo z lažjo in se na dolgo razpisalo, kako je SLS tudi to točko svojega programa »opustila«.

Program SLS je izraz volje našega naroda, to priznava tudi »Jutro«. V tem programu so kmetijske zbornice ena najpomembnejših točk. Te zadeve ni premaknil noben minister doslej še niti za las naprej. Dr. Kulovec pa je že izdelal načrt za kmetijske zbornice in ga bo, čim bo to mogoče, spravil pred skupščino.

Tako izvršuje SLS voljo našega kmeta.

lenčakom, pa ne samo to, ampak da jo je Valencak v gneči dvakrat poljubil na lice.

Srce Jakčevo se je še bolj razburilo, ko je čutil v roki Vojtkovo dvajsetico. Pred Vojtkom stoječ je rekel:

»Vojtek! Nekaj bi ti povedal!«

»Kaj pa?«

»Kasja pleše.«

Vojtek se je dvignil z resja.

»Pleše?«

»Pleše!«

»Kje?«

»V krčmi pod cerkvijo.«

»Ali si jo videl?«

»Videl.«

»S kom?«

»Z Valencakom.«

Vojtek pa hop! z ležišča na noge. Bil je bos, skočil je na iskro od ognja, pa se ni zmenil za to.

»Ali govoriš po pravici?« in je zgrabil Jakca za rame.

»Po pravici!«

»Na!«

Vojtek mu je vrgel tolar: Jakce ga je spravil. Potem je Vojtek skočil k steni, pograbil čizme in se obual.

Tista dva Hajackova velikana, ki sta nepremično sedela na nizki klopi pri ognju, glavi nagibajoč k ognju, v črnih, smolnatih srajah, s pasovi, do pod pazduhe obiti s medjo, z lasmi, padajočimi na rame, sta dvignila glavi in se spogledala. Iz črnih, osmoljenih in ožganih obrazov jima je samo zabliškala modrikasta belina oči.

Vojtek se je obul.

»Kam greš?« ga vpraša ovčar.

»Tia!«

»Pazi!« svari ovčar.

Kaj delajo naši ministri?

»Delavska politika«, glasilo vodje slov. socialistov g. Antona Kristana, se zopet prav sirovo zaletuje v naše ministre. Dr. Gosarja, ministra za socialno politiko sicer pusti to pot v miru, ker je iz vrst lastnih oristašev dobila take proteste, da jo je minilo veselje nadaljevati to gonjo, zato pa si je izbrala za tarčo to pot dr. Kulovca in ing. Senerca, ministra za zgradbe, in ju vprašuje, kaj da sta že naredila.

Kaj takega kakor Anton Kristan naši ministri gotovo ne delajo, bi lahko mi kratko odgovorili. Ker pa nismo takih manir kot »Delavska politika« in ker moramo po njenem pisanju soditi, da sploh ne ve, kaj se godi v državi, zato ji lepo pojasnimo, da je dr. Kulovec samo z odpravo carin na umetna gnojila koristil slovenskemu malemu kmetu več kot vsi njegovi predniki. Minister Sernec si je stekel zaslugo, da se na njegov ukaz in s podporo, ki jo je nakazal, gradita že dve cesti v Sloveniji. Po zaslugi slovenskih ministrov bo Slovenija všteta med pasivne kraje, ki so deležni državne podpore v prehrani. Naši ministri so izposlovali, da se zniža dohodnina, in končno je vlada, v kateri sedijo naši ministri, odstranila iz naše uprave vlado, pod čigar zaščito so se izvršili krvavi dogodki v Trbovljah. Če bi se nič drugega dobrega ne zgodilo pod sedanjo vlado kot samo to, je to tako zadoščenje za vse delavstvo, da bi »Delavska politika« morala vsaj molčati, če noče pravično ocenjevati dela sedanje vlade.

Kredit za cesto št. II—Veljka nakazan.

Finančni minister je podpisal akt, s katerim se za novo cesto št. II—Veljka takoj nakaže kredit iz letošnjega proračuna v znesku 1½ milijona dinarjev. S tem se bode zgradila važna cesta na severni meji naše države. Vezala bo Apaško kotlino in obmejne kraje z Mariborom. Gradbeno ravnanje v Ljubljani bo takoj pričelo z delom, da bo cesta do avgusta letos gotova. Za časa, ko so bili radičevci na vladi, finančni minister ni hotel podpisati tega kredita, dasiravno je bila svota še v starem proračunu določena.

Iz zgoraj omenjenega je jasno razvidno, da so storili v preteklem tednu naši ministri veliko za Slovenijo.

Da bomo nasprotnike poznali.

Kaj pravijo Žerjavovi demokrati?

Samostojni demokratje so napovedovali že ob nastopu sedanje vlade, da je to le vlada za pustni čas. Se pred pustom bo padla in potem bosta zopet Pribičević in Žerjav s svojo Orjuno pritisnili svoje žepe k vladnim jaslom. Sedaj pa smo že v postu in vlada še vedno trdno stoji in posebno naši slovenski ministri delajo z vsemi močmi na zboljšanje razmer v Sloveniji in celi državi. Stalnost in trdnost vlade jezi samostojne demokrate in trsijo po »Jutru« dnevnega laži, kako vabijo radikali Pribičevića in Žerjava v vlado ter jima ponujajo kar tri ministrstva. Te laži so pač za pust in kmalu bo morala ta gospoda priznati, da je popolnoma osamljena v Beogradu, kjer so že tudi izprevideli, koliko je škodovalo ugledu cele države svoječasno divjanje Orjune in v nebo vpioče krivično preganjanje uradništva, ki ni maralo trobiti v Žerjav-Pribičevićev rog. Silno jezijo samostojne demokrate oblastne skupščine, kjer nimajo kot brez pomembna stranka prav nobene besede. Brez samostojno-demokratske navlake bodo oblastne skupščine tudi veliko storile za Slovenijo.

Ker se čuti dr. Žerjav popolnoma zapuščene in osamljenega, je začel po »Jutru« in »Domovini« točiti na bo-

»Bodite brez skrbi! Proti jutru pridem.«

»Bog te varuj!«

»Z Bogom!«

Segla sta si v roke.

Vojtek je vzel čupago in šel iz koč.

Črna Hajackova dolgina sta vstala s klopi in pokimala ovčarju.

»Gresta z njim?«

Pokimala sta.

»Kakor se vama zdi.«

Mutca sta vzela v steno zasajeni čupagi in šla iz koč.

»Za sto vragov, zakaj si mu to povedal?« se je ovčar obrnil k Jakcu.

»Zakaj bi mu ne povedal, ko sem slišal, kako je obljubila, da ne bo plesala? Najbolj ji je prepovedal tistega Valencaka.«

»Hej, lep dirindaj bo tam!« je rekel ovčar polglasno, dejal utrinek v pipo, pričel puhati iz nje ter se vtopil v premišljevanje.

Vojtek je hitel, da mu je drobni pesek letel izpod nog. Tekel je preko doline, tekla skozi gozd, ni slišal Hajackovih za sabo, šele na cesti ju je zapazil. A hitel je dalje, ne da bi se ozrl.

Pritekel je v vas, hitro h krčmi in pogledal noter skozi okno. Valencak pleše s Kaško. Pravkar se je bil ustavil pred godei in zapel.

In stari Jernej Hucjanski, velik veseljak, mu je šaljivo odpel, da so se vsi zakrohotali.

Vojtek je stopil v vežo, iz veže pred vrata. Hajackova pa za njim v vežo.

Nekdo se zadene obenj.

»Kaj pa ti, Vojtek?«

Kako so vzeli Vojtka Hronjca.

Poljski spisal K. Przerwa-Tetmajer; preložil Al. Benkovič.

Jakec je bil zapazil, da je k Vojtku dvakrat prišel neki neznan fant, ki je bil strašno velik, da sta natihem nekaj govorila z ovčarjem, in potem ni bilo Vojtka v koči vso noč, še en dan in noč, pozneje pa kar štiri dni, in da je imel, ko se je vrnil, mnogo srebrnih dvajsetic, tolarjev in celo cekinov, od katerih je vsakemu po enega dal dvema mutastima pastirjema iz Mure, bratoma Hajackima, Miha lu in Kubi, fantoma, od katerih je vsak lahko dvignil v zobeh po dva centa železa, na hrbtnu pa najmanj pet centov.

A ta dva fanta sta bila mirna, nikomur nista storila nič žalega. Vrhu tega je znal Kuba, čeprav je bil nem, za-čudo lepo svirati na piščalko in na trobljo, da je kar odmevalo po gozdih.

Jakec je računal, da Vojtek Hronjec od nikoder drugod ne nosi srebra in zlata, kakor samo iz Luptova za Tatrmi, tisti veliki fant pa da ni nihče drugi kot pomagáč rokovnjačev, s katerimi se je združil Vojtek.

A za to ni šlo. Jakec je samo opazil, da je ovčar, njegov stric, imel Vojtka nenavadno v čisljih, kar se da skrbel zanj in včasih rekel:

»Iz tebe, Vojtek, kdaj še kaj bo!...«

Tudi to je vedel Jakec, da se rada vidita Vojtek in Kasja Penckovska, ker je bila dvakrat pri njem na hali, kajti Vojtek je nerad hodil v vas, ker je bil dezertir.

Slišal je tudi Jakec, kako je prisegla Vojtku, da ne bo hodila v krčmo, da ne bo plesala in posebno ne z Bronislavom Valencakom s Košnih fužin.

Hudo se je Jakcu razburilo srce, ko je kupoval tabak in žganje, videl Kasjo, kako je plesala polko s tistim Va-